

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО СТРАТЕГУВАННЯ ТА МАРКЕТИНГОВОГО ПЛАНУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

IMPROVING APPROACHES TO STRATEGIZING AND MARKETING PLANNING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE REGION

Ільченко В.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва, маркетингу
та економіки підприємств,
Університет митної справи та фінансів

Горященко Ю.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, маркетингу
та економіки підприємств,
Університет митної справи та фінансів

Ilichenko Viktoriia

Ph.D (Economics), Associate Professor
Department of Entrepreneurship, Marketing
and Economics of Enterprises,
University of Customs and Finance

Horiashchenko Yuliia

Ph.D (Economics), Associate Professor, Associate Professor,
Department of Entrepreneurship, Marketing
and Economics of Enterprises,
University of Customs and Finance

У статті окреслено можливі напрями стратегічного і маркетингового планування сталого розвитку України та промислових регіонів зокрема. Викладено стратегічне бачення розвитку відповідно до основних документів: Стратегії сталого розвитку України до 2030 р., Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», «Цілей сталого розвитку: Україна», Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 р. тощо. Запропоновано систему програмних дій у територіальному, функціональному та часовому аспектах, які можна втілити у дієвий механізм стратегії сталого розвитку. Дану систему дій апробовано під час розроблення стратегії сталого розвитку Привовчанської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2025 р. Зазначено, що розроблення маркетингових стратегій для основних суб'єктів сталого розвитку – агенцій регіонального розвитку, місцевих рад, об'єднаних територіальних громад, фондів регіонального розвитку – дасть змогу використовувати дані суб'єкти як інструменти реалізації стратегії сталого розвитку більш ефективно.

Ключові слова: стратегія, маркетингове планування, регіон, сталий розвиток, інструментарій, структурна схема, механізм.

В статье очерчены возможные направления стратегического и маркетингового планирования устойчивого развития Украины и промышленных регионов в частности. Изложено стратегическое видение развития в соответствии с основными документами: Стратегией устойчивого развития Украины до 2030 г., Стратегией устойчивого развития «Украина – 2020», «Целями устойчивого развития: Украина», Стратегией развития Днепропетровской области на период до 2020 г. и др. Предложена система программных действий в территориальном, функциональном и временном аспектах, которые можно воплотить в действенный механизм стратегии устойчивого развития. Данная система действий апробирована при разработке стратегии устойчивого развития Приволчанской городской объединенной тер-

риториальной общины на период до 2025 г. Отмечено, что разработка маркетинговых стратегий для основных субъектов устойчивого развития – агентств регионального развития, местных советов, объединенных территориальных общин, фондов регионального развития – позволит использовать данные субъекты как инструменты реализации стратегии устойчивого развития более эффективно.

Ключевые слова: стратегия, маркетинговое планирование, регион, устойчивое развитие, инструментов, структурная схема, механизм.

The article outlines the possible directions of strategic and marketing planning for sustainable development of Ukraine and industrial regions in particular. The strategic vision of development in accordance with the main documents is set out – the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030, the Sustainable Development Strategy «Ukraine 2020», the «Sustainable Development Goals: Ukraine», the Development Strategy of the Dnipropetrovsk region for the period until 2020, etc. A system of program actions in the territorial, functional and temporal aspects, which can be translated into an effective mechanism for sustainable development strategies, is proposed. This system of actions was tested in the development of a strategy for the sustainable development of the Privolchansk Region urban integrated territorial community for the period up to 2025. It was noted that the development of marketing strategies for the main actors of sustainable development – regional development agencies, local councils, united territorial communities, regional development funds will allow using these subjects as tools for implementing a sustainable development strategy more effectively. Proposals have been developed to improve the institutional provision of sustainable development of the region by providing advisory and consultative assistance to united territorial communities by regional research institutions and higher educational institutions that can serve as advisory and consultative centers on sustainable development. Such a tool for the implementation of the State Strategy for Regional Development will ensure the creation of conditions for the support and development of intellectual and creative potential in the field. It is proved that the result of the advisory assistance should be: strategies for the sustainable development of the united territorial communities; projects of development of united territorial communities, developed for implementation of the plan of measures for the implementation of regional development strategies; creation of investment passports of districts, which will enable investors to attract investors to the local level.

Key words: strategy, marketing planning, region, sustainable development, tools, structural scheme, mechanism.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. На Саміті ООН у Порядку денному на період після 2015 р. було представлено загальне бачення нових орієнтирів розвитку до 2030 р. та визначено 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), які визнано пріоритетними. Україна здійснюватиме нові програми і проекти, які на практиці забезпечать макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість. ЦСР служитимуть загальною основою для подальших перетворень в Україні. Однак на практиці держава стикається з низкою проблем у дуже складному тривимірному процесі з налагодження одночасно соціального, економічного та екологічного складників сталого розвитку всіх регіонів. Передусім вони виражаються у неспроможності підтримки відповідності між стратегічними цілями регіонів та їхнім потенціалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблемами стратегічного та маркетингового планування сталого розвитку регіонів займалися багато вітчизняних учених, серед них – С.О. Іщук, Л.Й. Созанський, Р.В. Міхель, М.І. Бирка, О.Б. Ватченко, З.В. Герасимчук, С.М. Ілляшенко, О.В. Комеліна, В.І. Ярема та ін. [1–12]. Утім, за наявності великої кількості теоретико-методологічних і прикладних досліджень із цієї проблематики має місце дискусійність багатьох теоретико-методологічних положень. Питання пошуку дієвих заходів із планування і стратегування

регіонального розвитку в аспекті сталості потребують подальшого вивчення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Забезпечення сталого регіонального розвитку в сучасних умовах функціонування економіки України вимагає реалізації стратегії соціально-економічних перетворень, спрямованих на зміну соціальних й економічних пріоритетів розвитку та механізмів їх реалізації. На сучасному етапі розроблення стратегії сталого розвитку недостатньо відображеним є регіональний аспект сталого розвитку, а отже, й не регулюються ці проблеми у загальній системі сталого розвитку держави.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Зміна підходів до регіонального розвитку, що відбулася в Європі та зачепила зараз Україну, спрямована на посилення ролі регіонів, органів публічної влади в регіонах під час власного стратегічного планування та власного розвитку. Цілям збалансованого регіонального розвитку найбільше відповідають програми регіонального соціально-економічного та екологічного розвитку, відомі як програми сталого розвитку. Такі програми розраховані на середній термін і передбачають поетапну реалізацію цілей переходу на засади сталого розвитку. Програми розвитку є надійним заходом посилення управління соціально-економічними процесами в регіонах України. З огляду на це, метою дослідження є формулювання методичних засад формування регіональних і локальних страте-

гій забезпечення сталого розвитку, що відповідає вдосконаленню механізму сталого розвитку регіону шляхом використання запропонованих вагових економічних, соціальних та екологічних показників, які забезпечують об'єктивну оцінку фактичного стану розвитку регіонів. Дослідницьким завданням є розроблення рекомендацій щодо вдосконалення інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Мало досліджуваний процес – маркетингове планування регіону – у сучасних умовах розвитку є вкрай важливим управлінським процесом зі створення й підтримки відповідності між стратегічними цілями регіону та його потенційними можливостями.

Стратегічні цілі розробляються переважно як дерево цілей – соціально-економічна програма суб'єктів політики (держави та її владних структур), адже, з огляду на формальну логіку, саме вони мають у концентрованій формі виражати інтереси регіону і реалізовувати можливості соціально-економічного розвитку. Проте не слід забувати, що потреби різних груп, верств, класів населення диференційовані.

Стратегії розвитку, які створювалися й раніше, саме зараз набули величезної популярності. Їх реалізація має допомогти перетворити економіку України на більш модерну, базовану на інноваціях та активності підприємців, що ґрунтується на оптимальному розміщенні економічних суб'єктів та оцідливому використанні природних ресурсів [1, с. 238].

Стратегія розвитку регіону являє собою узагальнену модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей управління на основі вибраних критеріїв та ефективного розподілу ресурсів, вона забезпечує якісне визначення напрямів розвитку території у довгостроковій перспективі та спрямована на зміцнення позицій регіону. Розроблення стратегії його розвитку передбачає визначення мети, цілей, пріоритетних напрямів, інноваційних пріоритетів та завдань щодо їх реалізації у сферах діяльності, а також комплексу відповідних заходів, дій та рішень для досягнення мети розвитку регіону. У сучасних кризових умовах наявність стратегії забезпечує такі можливості: орієнтація розвитку регіону на розв'язання ключових проблем, у т. ч. збереження підприємницького потенціалу регіону, що, безумовно, зменшить гостроту соціальних питань, підвищення керованості соціально-економічних процесів та швидкість реакції на зміни, нові можливості, загрозливі тенденції; оцінювання альтернативних варіантів використання інвестиційних ресурсів; стабілізація внутрішнього середовища, протидія виникненню негативних тенденцій; концентрація управлінського потенціалу на вирішенні ключових цілей розвитку [2, с. 47].

Регіональні програми формуються і реалізуються на рівні областей, районів, міст і витікають із загальнодержавних та територіальних інтересів. Регіональні програми відрізняються невеликими порівняно з державними програмами обсягами робіт і ресурсними затратами, мають цільову спрямованість, точну адресу, конкретне обмеження часових інтервалів та координуються із загальнодержавною концепцією регіонального розвитку та регіональної політики України [3, с. 42].

Стратегічні напрями державного регулювання представлено через їхні інструменти в табл. 1.

Складна політична ситуація в Україні підняла питання реформування системи місцевого самоврядування, тому стратегії розвитку, які створювалися й раніше, саме зараз набули величезної популярності. Прикладом слугує стратегія розвитку Дніпропетровської області до 2020 р. Дніпропетровщина має багато проблем, які обов'язково потрібно розв'язувати. Серед головних аспектів слід відзначити екологічні проблеми, які виникли через розвинутий промисловий комплекс. Найбільш складною екологічною ситуацією характеризуються великі промислові агломерації та райони інтенсивного видобутку й переробки корисних копалин: Дніпропетровсько-Дніпродзержинська агломерація, Кривбас, Нікопольський марганцеворудний район [4, с. 128].

Складна екологічна ситуація, недостатній розвиток інфраструктури є причинами поганого розвитку людського капіталу. Збереження та розвиток людського потенціалу має стати основою соціальної політики однієї з найбільш густо населених областей України, оскільки за умов відсутності цілеспрямованої політики стабілізації демографічних процесів за оцінками експертів, до початку 20-х років XXI ст. матимемо різке (на 30–32%) скорочення працездатного населення найбільш активної вікової групи – до 25 років. Розвиток людського капіталу передбачає стабілізацію демографічних процесів завдяки створенню на території області умов для якісної, перспективної освіти для молоді, поліпшення інфраструктурного забезпечення населених пунктів, розвитку громад через активізацію діяльності місцевого населення, реалізацію місцевих ініціатив, упровадження практики поєднання ресурсів територіальних громад [6, с. 123].

Для подолання проблем розвитку регіону була складена «Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року». Ця стратегія ставить перед собою місію: примножити економічне багатство області та конвертувати його у комфортні й безпечні умови проживання її мешканців. Вибір оптимістичного сценарію розвитку Дніпропетровщини передбачає гармонізацію всієї території області, насиченої природними ресурсами. Збереження системи розселення забезпечуватиме умови для

Стратегічні напрями державного регулювання

Стратегічні напрями державного регулювання	Інструменти державного регулювання
Збільшення обсягу інвестицій в основні сфери економіки регіонів, що визначають стратегічні пріоритети їхнього розвитку	1. Надання субвенцій для забезпечення розвитку інфраструктури. 2. Забезпечення умов для створення нових підприємств. 3. Формування державної та регіональної інфраструктури. 4. Підтримка інвестиційних проектів
Підтримка малого та середнього підприємництва	1. Спрощення процедури створення суб'єктів підприємництва. 2. Розвиток ринку фінансових послуг. 3. Формування мережі регіональних фондів підтримки підприємництва. 4. Посилення мотивації органів управління щодо створення сприятливого клімату для малого та середнього підприємництва. 5. Стимулювання інноваційної спрямованості розвитку підприємництва
Сприяння створенню та впровадженню інновацій	1. Створення ефективної системи взаємодії установ у галузі науки. 2. Сприяння створенню інвестиційних фондів із реалізації інноваційних проектів. 3. Концентрація фінансових та інтелектуальних ресурсів. 4. Формування позабюджетних джерел підтримки інноваційної діяльності
Розвиток туризму та рекреації	1. Проведення тендерів на право отримання земельних ділянок у рекреаційних зонах. 2. Розширення номенклатури курортно-рекреаційних послуг. 3. Запровадження стандартів якості надання рекреаційних послуг
Розвиток виробничої та соціальної інфраструктури	1. Розвиток транспортно-дорожнього комплексу. 2. Реформування житлово-комунального господарства. 3. Розвиток інфраструктури науки, освіти, охорони навколишнього природного середовища. 4. Будівництво магістральних цифрових радіорелейних ліній зв'язку
Поліпшення якості освіти	1. Створення в навчальних закладах систем управління якістю освітніх послуг. 2. Надання цільової підтримки обдарованим дітям і дітям із малозабезпечених сімей
Збільшення наукового потенціалу, активізація зовнішніх контактів навчальних закладів і дослідних установ	1. Надання підтримки молодим науковцям, створення регіональних наукових центрів
Створення механізму запобігання зростанню безробіття, запровадженню механізму легалізації зайнятості	1. Розширення переліку послуг із працевлаштування, здійснення підготовки спеціалістів відповідно до потреб регіону
Реформування системи місцевого самоврядування. Запровадження програмно-цільового методу формування і виконання місцевих бюджетів	1. Підвищення рівня економічної самостійності місцевих громад. 2. Законодавче визначення статусу суб'єктів власності. 3. Удосконалення механізму сплати податків шляхом проведення податкових реформ

Джерело: складено авторами на основі [5, с. 24]

використання природних багатств. Це можливо за умов збереження та розвитку інфраструктури усієї території області.

Стратегічне бачення цього документа можна розуміти як те, що Дніпропетровська область у 2020 р. – це провідний регіон України, де економічне зростання є інструментом перетворення її на край, де людям комфортно та безпечно жити і працювати, де для мешканців міських та сільських територій відкрито всі умови для само-

реалізації, а збереження довкілля є природною потребою людини [7]. Цього планується досягти через досягнення таких стратегічних цілей: зменшення економічних дисбалансів, розвиток сільських територій, екологічна безпека, розвиток людського капіталу.

Реалізація стратегії розвитку області має допомогти перетворити економіку області, що досить повільно зростає, базуючись при цьому на великих енергозатратах та висна-

женні навколишнього природного середовища, в економіку модерну, базовану на інноваціях, активності підприємців, економіку, що ґрунтується на оптимальному розміщенні економічних суб'єктів та ощадливому використанні природних ресурсів [8, с. 211].

Це свідчить про те, що для втілення в життя стратегії сталого розвитку регіонів необхідно мати такий механізм, який спирається на внутрішні й зовнішні економічні інтереси країни та регіонів, адже центральною рушійною силою будь-якої держави є регіони, і тільки комплексність розвитку дає змогу забезпечити прогрес у кожній ланці господарства і життєдіяльності людей [9, с. 30]. Механізм реалізації стратегії являє собою комплексну багаторівневу систему програмних дій у територіальному, функціональному та часовому аспектах: участь у державних цільових програмах; розроблення стратегій розвитку районів та органів місцевого самоврядування; розроблення середньострокових прогнозів та щорічних програм економічного й соціального розвитку області, районів та органів місцевого самоврядування.

Головними пріоритетами в механізмі реалізації стратегії сталого розвитку регіону мають стати такі (рис. 1).

Застосування вказаних пріоритетів дасть змогу суттєво зменшити темпи поглиблення соціально-економічних регіональних диспропорцій. Однак неузгодженість та недостатня обґрунтованість надання підтримки регіонам спричинили зростання територіальної диференціації за умовами економічної діяльності. Осо-

бливо важливою є роль малого підприємництва в соціально-економічному розвитку регіонів. Широкий розвиток підприємництва віднесено до пріоритетних завдань регіональної політики у Концепції державної регіональної політики України, а мале підприємництво визначено як один із найвагоміших чинників забезпечення економічного зростання в регіонах, підвищення зайнятості й рівня доходів населення та наповнення місцевих бюджетів.

Українською важливою є стратегія розвитку сільськогосподарського господарства та сільських територій в Україні на 2018–2025 рр., яка має на меті комплексне реформування галузі, реалізацію аграрного потенціалу країни та поліпшення життя. Результатом реалізації стратегії має стати підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу України, розвиток фермерських господарств та інфраструктури, поліпшення життя на сільських територіях.

Перехід до сталого регіонального розвитку з поступовою принциповою зміною механізмів економічного зростання має стати результатом дієвості економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності регіональної економіки. Дія конкурентних механізмів і реакція територіального господарства на них у вигляді забезпечення конкурентоспроможності регіонального виробництва сприятимуть створенню якісно нових регіональних економік, які розвиватимуться на засадах інноваційно орієнтованого сталого розвитку.

Довгострокова стратегія економічного та соціального розвитку України повинна базува-

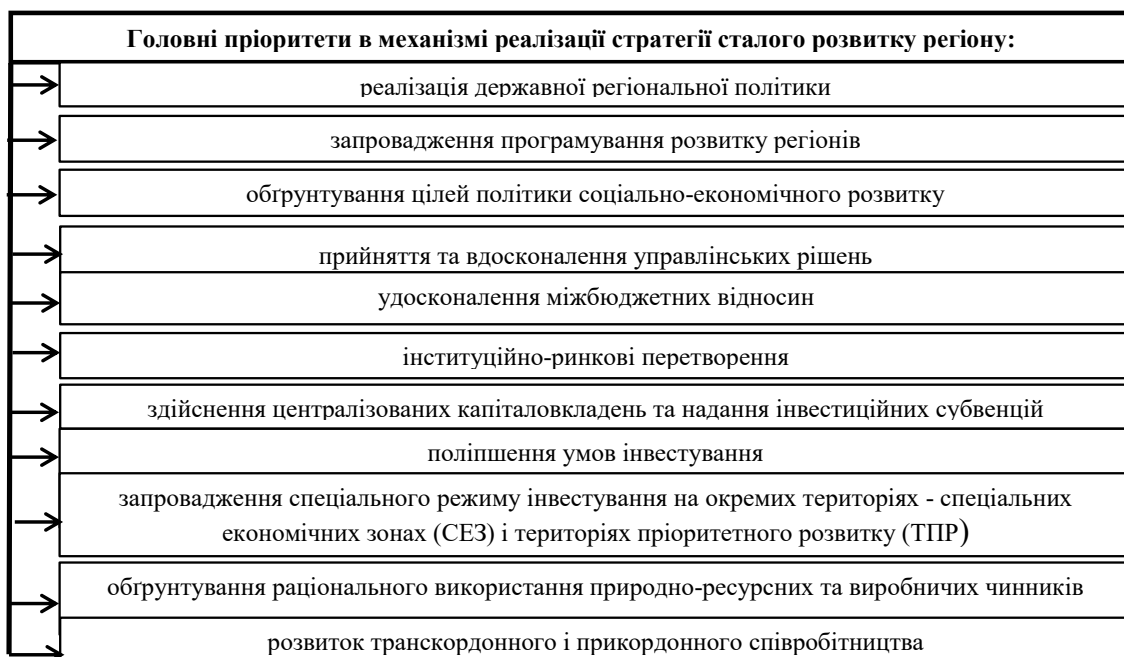

Рис. 1. Основні пріоритети в механізмі реалізації стратегії сталого розвитку регіону

Джерело: розроблено авторами

тися на трьох принципових складниках: економічному зростанні, соціальному прогресі та екологічній безпеці й є основою реального наближення до стандартів сталого розвитку, перехід до якого вимагає скоординованих дій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, переорієнтації суспільно-політичної системи держави, керівна роль якої у вирішенні цих завдань є визначальною.

Концепція сталого розвитку промислових регіонів має базуватися на принципах, що забезпечують успішність переходу до політики самостійного розвитку. До таких принципів слід віднести [8, с. 211]:

- забезпечення розвитку і соціальних гарантій населення;
- гармонізацію людини і довкілля;
- раціональне використання природно-ресурсного, економічного, демографічного потенціалу;
- збереження та відтворення природних ресурсів як найголовнішого чинника забезпечення ресурсно-екологічної безпеки життєдіяльності нинішнього та майбутніх поколінь;
- підтримку екологічної рівноваги, забезпечення належної якості довкілля з погляду інтересів здоров'я людини;
- зменшення частки природоексплуатуючих галузей матеріального виробництва, розвиток сфери послуг та об'єктів інфраструктури;
- ефективне та екологічно безпечне функціонування економіки, що дасть змогу досягти кращої якості життя населення, цілеспрямовано і належним чином розв'язувати соціальні та ресурсно-екологічні проблеми розвитку промислових територій;
- динамізацію життєдіяльності регіону шляхом упровадження сучасних технологій, швидкісних інформаційних та транспортних систем, ефективного менеджменту.

Розроблення стратегії розвитку має здійснюватися на основі діагнозу стартових умов регіонального розвитку шляхом аналізу сильних та слабких сторін (SWOT-аналіз) промислових регіонів. Базою для проведення SWOT-аналізу є дані всебічного аналізу та оцінки фактичного стану розвитку регіону, а саме: оцінка природно-ресурсного потенціалу, особливості соціально-економічного розвитку, демографічної ситуації в регіоні та аналіз рівня життя населення, екологічна ситуація на території промислових районів тощо. На основі проведеного SWOT-аналізу визначаються найважливіші соціально-економічні та екологічні проблеми, здійснюється вибір стратегічних напрямів розвитку регіону.

Щодо «стратегічного бачення майбутнього» промислових регіонів, то SWOT-аналіз дає змогу охарактеризувати конкурентні переваги та обмеження перспективного розвитку таких регіонів. Проведений аналіз та оцінка фактичного стану розвитку регіонів дають змогу охарактеризувати сильні й слабкі сторони у найбільш важливих сферах їхньої життєдіяльності.

Під час аналізу сильних та слабких сторін функціонування регіону визначаються можливі точки зростання на основі наявних чи можливих потенційних конкурентних переваг регіону. При цьому виявляється частка власних можливостей у досягненні поставлених цілей та визначається величина допомоги, яка буде необхідна ззовні для їх реалізації (у тому числі й державної підтримки).

Дослідження співвідношення сильних і слабких сторін розвитку промислових регіонів є вихідною базою у виборі варіантів сценарію їхнього розвитку. Вибраний сценарій стратегії регіонального розвитку конкретизує:

- стратегічні цілі – на довгостроковий період;
- операційні цілі – на середньостроковий період;
- оперативні завдання – на короткостроковий період.

Можливість переходу промислових регіонів до сталого розвитку вимагає розв'язання таких актуальних проблем:

1. Перебудова структури економіки:
 - структурне перетворення на основі використання відносних конкурентних переваг економіки регіону (формування «точок зростання»), створення внутрішньорегіональних циклів виробництва товарів і надання послуг із найвищим рівнем відносних та конкурентних переваг для внутрішнього регіонального споживання і міжрегіонального обміну на умовах відтворення;
 - розвиток та становлення нових організаційно-правових форм господарювання у процесі формування ринкових відносин у регіоні;
 - роздержавлення та приватизація на умовах раціонального використання власності, задоволення інтересів суспільства та мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище;
 - розвиток ринкової інфраструктури;
 - технологічне оновлення виробництва.
 2. Соціалізація економіки регіону:
 - створення рівних соціальних і економічних можливостей для всіх громадян;
 - досягнення раціональної структури зайнятості;
 - створення справедливої системи соціального захисту населення;
 - розвиток соціальної інфраструктури.
 3. Забезпечення раціонального природокористування та екологічної безпеки як результату трансформаційних перетворень:
 - збереження (відновлення) структури природно-ресурсного потенціалу регіону;
 - ведення господарства в регіоні з урахуванням екологічної ємності території та збереження екологічного балансу.
- З огляду на такі орієнтири, стратегічною метою розвитку промислових регіонів визначено поліпшення якості життя населення, підвищення рівня добробуту та екологічної безпеки на основі раціонального використання

природно-ресурсного та людського потенціалу території.

На основі проведеного SWOT-аналізу та відповідно до стратегічної мети визначаються найважливіші соціально-економічні та екологічні проблеми, здійснюється вибір стратегічних напрямів розвитку регіону.

Основними пріоритетами щодо розв'язання проблеми економічного зростання та соціального прогресу регіонів з урахуванням їхнього природно-ресурсного потенціалу, місця та ролі в економіці регіону, наявних та очікуваних загроз, визначено:

– підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва (передусім тваринництва);

– розвиток харчової та переробної галузей агропромислового комплексу;

– організацію високотехнологічних виробництв із підвищеними вимогами до чистоти довкілля;

– упровадження регіональної політики підтримки розвитку малого бізнесу.

Збалансований розвиток цих галузей дасть змогу суттєво підвищити рівень зайнятості населення та забезпечити зменшення на навколишнє природне середовище. Розвиток інших галузей економіки має підпорядковувати

тися визначеній меті і відповідати критеріям екологічної безпеки. При цьому основою екологічної політики має бути забезпечення оптимального співвідношення між економічним розвитком, здоров'ям населення та станом навколишнього середовища, обов'язкове врахування екологічного чинника в регіональних та місцевих планах дій.

Пріоритетами у сфері екології є: раціональне природокористування; забезпечення екологічної безпеки людини; екологізація суспільних відносин; охорона довкілля.

Пріоритетними напрямами розвитку соціальної сфери є: зміцнення здоров'я мешканців регіону та збільшення тривалості життя; боротьба з бідністю; підвищення якості життя, призупинення зuboжіння; збільшення рівня зайнятості населення; соціальний захист; розвиток об'єктів соціальної інфраструктури; розвиток культури, освіти, науки.

Згідно з установленими пріоритетами розвитку промислових регіонів розроблено конкретні завдання (проекти) реалізації стратегічної мети з визначенням: завдання, термінів виконання, виконавців, обсягів та джерел фінансування.

Основні етапи розроблення стратегії сталого розвитку промислових регіонів представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Основні етапи та структурна схема розроблення стратегії сталого розвитку промислових регіонів

Етапи	Зміст етапів
1. Обґрунтування необхідності розроблення стратегії сталого розвитку промислових територій	1.1. Визначення проблем розвитку промислових територій. 1.2. Визначення власних можливостей регіону в розв'язанні проблем промислових територій. 1.3. Оцінка можливостей держави у сприянні розв'язанню проблем розвитку промислових територій. 1.4. Формування робочої групи розробників стратегії
2. Визначення мети та завдання стратегії	2.1. Визначення цілей стратегії та стратегічних напрямів їх реалізації. 2.2. Визначення форм і методів соціо-еколого-економічного розвитку промислових територій. 2.3. Визначення взаємозв'язків з іншими регіональними та галузевими стратегіями стосовно розвитку промислових територій. 2.4. Формування структури та проекту стратегії. 2.5. Визначення виконавців та співвиконавців основних завдань
3. Вибір пріоритетних напрямів реалізації стратегічних рішень та оцінка їх ефективності	3.1. Формування інформаційної бази розроблення та реалізації стратегічних рішень. 3.2. Визначення критеріїв та показників пріоритетності стратегічних завдань. 3.3. Вибір методології та методів оцінки ефективності стратегічних завдань. 3.4. Оцінка ефективності реалізації стратегічних завдань. 3.5. Оцінка впливу реалізації стратегічних рішень на розв'язання виявлених проблем промислових територій
4. Оцінка ресурсної забезпеченості стратегічних рішень	4.1. Визначення обсягів та джерел фінансування стратегічних завдань
5. Розроблення та доведення організаціям-виконавцям і виконавчим органам влади завдань стосовно забезпечення виконання стратегічних рішень	
6. Розроблення механізмів реалізації та управління стратегією	

Джерело: розроблено авторами

Отже, представлена стратегія сталого розвитку Привовчанської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2025 р. – цілісний комплекс бачення та взаємодоповнюючих цілей для цілісного територіального економічного, соціального та екологічного розвитку.

Розглянувши всі аспекти, слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічного, соціального та екологічного складників розвитку. Стратегія Дніпропетровської області й України у цілому відповідає принципам збалансованого розвитку та спрямована на використання його сильних сторін і можливостей, адже в ній розглядаються шляхи забезпечення соціальної інтеграції, а також поліпшення стану довкілля [10, с. 159].

Головною метою управління сталим розвитком на регіональному й локальному рівнях має бути: поліпшення соціального й економічного потенціалу та більш ефективно його використання, підвищення рівня та якості життя населення, збільшення рівня обсягу виробництва конкурентоспроможної продукції, відтворення трудових ресурсів, а також створення нових робочих місць, що сприятимуть кращому працевлаштуванню населення, зменшенню рівня безробіття; раціональне використання природних ресурсів, створення умов для їх відновлення; підвищення рівня забезпеченості житлом, гарантованого забезпечення житлом соціально незахищених громадян; поліпшення екологічного стану населених пунктів та створення безпечних умов для життя і здоров'я населення.

Виходячи із цієї мети, діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування має бути спрямована на реалізацію таких цілей:

1. Розвиток соціальної сфери. Це розвиток культурної та освітньої сфер, здійснення заходів щодо переоснащення або поліпшення спор-

тивної бази навчальних закладів, покращання та збільшення соціальних гарантій населення.

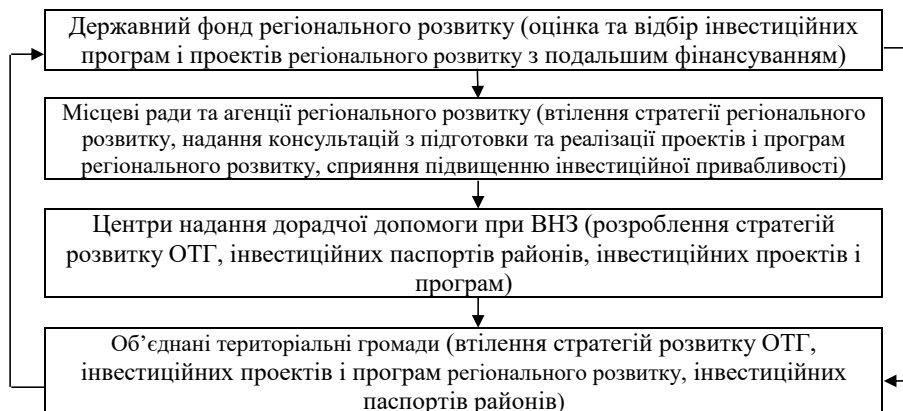
2. Якісне надання послуг населенню, тобто поліпшення сфери комунальних послуг, медичного обслуговування та ін.

3. Забезпечення економічного зростання. Це впровадження нових технологій у виробництві, створення кращих умов для підприємницької діяльності, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, ефективного використання електроенергії, забезпечення зайнятості працездатного населення, формування сучасної туристичної інфраструктури тощо.

Здійснення поставлених цілей можливе за рахунок тісної співпраці державних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, громадських організацій та установ різних форм власності.

Для ефективного управління сталим розвитком на регіональному і локальному рівнях рекомендовано запровадження дорадчої допомоги з боку наукового середовища в рамках надання платних послуг для об'єднаних територіальних громад із метою: допомоги під час створення стратегій сталого розвитку, орієнтованих на Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» та «Цілі сталого розвитку: Україна»; допомоги під час формування інвестиційних паспортів районів шляхом популяризації відповідної інформації та надання інформаційної підтримки інвесторам; участі у розробленні інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, які можуть реалізуватися за кошти ДФРР; забезпечення доступу до науково-технічної інформації шляхом проведення круглих столів, семінарів, конференцій; допомоги для запровадження екологічно чистих технологій шляхом використання альтернативних джерел енергії (рис. 2).

Державний фонд регіонального розвитку (оцінка та відбір інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку з подальшим фінансуванням)

**Рис. 2. Інструментарій реалізації
Державної стратегії регіонального розвитку**

Джерело: розроблено авторами

Місцеві ради та агенції регіонального розвитку (втілення стратегії регіонального розвитку, надання консультацій з підготовки та реалізації проектів і програм регіонального розвитку, сприяння підвищенню інвестиційної привабливості)

Центри надання дорадчої допомоги при ВНЗ (розроблення стратегій розвитку ОТГ, інвестиційних паспортів районів, інвестиційних проектів і програм)

Об'єднані територіальні громади (втілення стратегій розвитку ОТГ, інвестиційних проектів і програм регіонального розвитку, інвестиційних паспортів районів)

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення інституційного забезпечення сталого розвитку регіону шляхом надання дорадчої та консультативної допомоги об'єднаним територіальним громадам регіональними науково-дослідними установами і вищими навчальними закладами, котрі можуть виконувати функції дорадчих та кон-

сультативних центрів зі сталого розвитку. Такий інструментарій реалізації Державної стратегії регіонального розвитку забезпечить створення умов для підтримки й розвитку інтелектуального і творчого потенціалу на місцях. Результатом дорадчої допомоги мають стати: стратегії сталого розвитку об'єднаних територіальних громад; проекти розвитку ОТГ, розроблені на виконання плану заходів із реалізації регіональних стратегій розвитку; створення інвестиційних паспортів районів, що дасть змогу залучати кошти інвесторів на локальний рівень.

Сформульовано методичні засади формування регіональних і локальних стратегій забезпечення сталого розвитку, що відповідає вдосконаленню механізму сталого розвитку регіону шляхом використання запропонованих вагових економічних, соціальних та екологічних показників, які забезпечують об'єктивну оцінку фактичного стану розвитку регіонів та виступають підґрунтям для розроблення стратегії сталого розвитку на локальному рівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ільченко В.М. Стратегії економічного розвитку та комплексні програми України на період до 2020 року. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. : у 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : УМСФ, 2016. С. 237–242.
2. Комеліна О.В. Інноваційні механізми реалізації стратегії розвитку регіону. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2009. Вип. 15. С. 45–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2009_15_9 (дата звернення: 11.03.2017).
3. Ilchenko V.M., Samokina A. Strategic aspects of mechanism sustainable development of the region. *Magyar Tudomány Journal*. 2017. № 5. P. 39–47.
4. Ільченко В.М., Коновалов М.С., Коновалова П.С. Аналіз стратегій економічного розвитку та програм регіонів України на період до 2020 року. *Вісник Житомирського державного технологічного університету: Серія «Економічні науки»*. 2015. № 4 (74). С. 125–129.
5. Жихор О.Б., Кузьминчук Н.В. Модель державного регулювання розвитку регіону: стратегічні, тактичні та операційні напрями. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1. С. 21–25.
6. Ільченко В.М., Савва О.О., Кулініч А.В. Реалізація загальнодержавних заходів щодо підвищення якості життя населення. *Стан та проблеми розвитку національної економіки в умовах перманентних кризових явищ* / за ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань : СПД Сочінський, 2015. С. 119–125.
7. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: http://sd4ua.org/wp-content/uploads/2016/11/Strategy_Sustainable_Development_UA.pdf (дата звернення: 14.01.2018).
8. Ватченко О.Б., Ільченко В.М. Механізм забезпечення сталого розвитку регіонів України. *Науковий вісник НЛТУ України. Україна: Схід-Захід – проблеми сталого розвитку*. 2011. Вип. 21.19. С. 205–212.
9. Ільченко В.М. Механізм стратегії соціально-економічного розвитку регіону. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2011. С. 28–31.
10. Конкурентоспроможність промисловості регіонів України: наукове видання / С.О. Іщук та ін. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2016. 73 с.
11. Zhadko K.S., Goryaschenko Yu.G. Regional development diagnostics by means of statistical monitoring and control. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 5 (155). P. 485–490.